16. 3. 2020

ID: 110812

Bezdůvodné obohacení, konkurs

Podmiňuje-li § 261 odst. 1 obch. zák. podřazení závazkového vztahu režimu obchodního zákoníku skutečností, že se týká podnikatelské činnosti jeho subjektů, neznamená to, že podstatou vztahu musí být výhradně podnikatelská činnost vymezená předmětem podnikání jeho subjektů podle obchodního rejstříku; ze slovního spojení „týkající se“ vyplývá, že nejde jen o závazky, jimiž se bezprostředně realizuje zapsaný předmět podnikání podnikatelů, nýbrž i o závazky, které s jejich podnikáním souvisejí.

Dojde-li k neoprávněnému soupisu nemovitostí do konkursní podstaty, jde (jen a pouze) o důsledek postupu správce konkursní podstaty při výkonu jeho funkce a nikoliv o obchodněprávní vztah (to i když pobírání užitků (nájemného) z nemovitostí takto do konkursní podstaty sepsaných vzešlo z obchodněprávních vztahů s jednotlivými uživateli (nájemci) těchto nemovitostí).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 533/2017-410, ze dne 31.7.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce ESOLUS s. r. o., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. M.S., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Ing. T.Z., bytem XY, jako správci konkursní podstaty úpadce VELTEX spol. s r. o., zastoupenému Mgr. J.V., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení 28 001 867,80 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 17 C 296/2009, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. října 2016, č. j. 62 Co 166/2016-320, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. října 2016, č. j. 62 Co 166/2016-320, v druhém výroku, jímž byl změněn rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 2. prosince 2015, č. j. 17 C 296/2009-239, v bodě II. výroku ohledně povinnosti žalovaného zaplatit žalobci částku 1 996 368,80 Kč s příslušenstvím, a dále ve třetím výroku, jímž bylo rozhodnuto o nákladech řízení, se zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení; jinak se dovolání zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobou doručenou Městskému soudu v Praze dne 8. dubna 2009 se žalobce (ESOLUS s. r. o.) domáhal po žalovaném (Ing. T. Z., jako správci konkursní podstaty úpadce VELTEX spol. s r. o.), zaplacení částky 37 161 877,85 Kč s příslušenstvím představovaným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 13. ledna 2009 do zaplacení. Podle žalobních tvrzení sepsal žalovaný do konkursní podstaty nemovitosti v katastrálním území XY (dále jen „nemovitosti“), k nimž měl vlastnické právo žalobce, a pobíral nájemné z pronájmu těchto nemovitostí třetím osobám. Nemovitosti však podle žalobce byly sepsány do soupisu konkursní podstaty neoprávněně.

Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 10. července 2009, č. j. Ncp 1094/2009-24, určil, že k projednání a rozhodnutí věci jsou v prvním stupni příslušné okresní soudy s tím, že po právní moci tohoto usnesení bude věc postoupena Obvodnímu soudu pro Prahu 10.

Rozsudkem ze dne 2. června 2010, č. j. 17 C 296/2009-64, soud prvního stupně žalobu o zaplacení částky 37 161 877,85 Kč s příslušenstvím zamítl a toto rozhodnutí Městský soud v Praze potvrdil rozsudkem ze dne 25. ledna 2012, č. j. 62 Co 353/2010-165. Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 29. září 2014, č. j. 29 Cdo 2532/2012-197, rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud následně zrušil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 2. června 2010

usnesením ze dne 1. prosince 2014, č. j. 62 Co 353/2010-209, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Při jednání konaném dne 25. listopadu 2015 vzal žalobce žalobu zpět co do částky 9 160 010,32 Kč.

Rozsudkem ze dne 2. prosince 2015, č. j. 17 C 296/2009-239, soud prvního stupně uložil žalovanému zaplatit žalobci částku 26 005 499 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení z této částky za dobu od 13. ledna 2009 do zaplacení (bod I. výroku), zamítl žalobu v části, v níž se žalobce domáhal zaplacení částky 1 996 368,80 Kč s příslušenstvím (bod II. výroku), zastavil řízení v části, v níž se žalobce domáhal zaplacení částky 9 160 010,32 Kč s příslušenstvím (bod III. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod IV. výroku).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že:
1/ Soudní exekutor JUDr. J.P., Ph.D. (dále jen „soudní exekutor“) vydal dne 4. května 2005 příkaz k prodeji podniku (č. j. 067 EX 957/04-297) pozdějšího úpadce VELTEX spol. s r. o. Správcem podniku byl ustanoven S. B.
2/ Usnesením ze dne 20. září 2005, č. j. 067 EX 957/04-431, soudní exekutor udělil žalobci příklep na vydražené nemovitosti. Toto rozhodnutí za pozdějšího úpadce převzala dne 20. září 2005 V.
3/ Městský soud v Praze usnesením ze dne 29. listopadu 2005, č. j. 79 K 21/2005-127, prohlásil konkurs na majetek úpadce a správcem konkursní podstaty ustavil žalovaného, který nemovitosti, k nimž uplatňoval vlastnické právo žalobce, sepsal dne 5. prosince 2005 do konkursní podstaty úpadce. Žalovaný následně pobíral nájemné ze smluv uzavřených s uživateli nemovitostí.
4/ Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. května 2008, č. j. 58 Cm 146/2005-212, k žalobě společnosti ESOLUS s. r. o. (žalobce i v tomto sporu) vyloučil nemovitosti ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadce. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 5. listopadu 2008, č. j. 13 Cmo 239/2008-250, který nabyl právní moci dne 30. prosince 2008, rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.
5/ Dne 12. února 2009 uzavřel žalobce (jako prodávající) se společností Hloubětín 61 s. r. o. (jako kupujícím, dále jen „společnost H“) kupní smlouvu, jejímž předmětem byly nemovitosti. Účinky vkladu vlastnického práva společnosti H k nemovitostem do katastru nemovitostí nastaly k 13. únoru 2009.
6/ Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 27. ledna 2011, sp. zn. 29 Cdo 1361/2009, k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2008, č. j. 13 Cmo 239/2008-250, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.
7/ Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 12. října 2011, č. j. 13 Cmo 239/2008-368, změnil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. května 2008 tak, že žalobu o vyloučení nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadce zamítl. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce převedl nemovitosti na společnost H na základě kupní smlouvy ze dne 12. února 2009, čímž ztratil aktivní věcnou legitimaci v řízení o vyloučení nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty.
8/ Celková výše nájemného za dobu od 4. prosince 2005 do 30. prosince 2008, které třetí osoby zaplatily žalovanému, činí 28 001 867,53 Kč.

Soud prvního stupně uzavřel, že žalobce nabyl nemovitosti na základě rozhodnutí o příklepu ze dne 20. září 2005, které nabylo právní moci dne 6. října 2005. K námitce, že usnesení o příklepu nebylo doručeno tehdejšímu správci podniku pozdějšího úpadce, není pravomocné, a tudíž nedošlo k převodu vlastnického práva na žalobce, soud prvního stupně nepřihlédl, neboť podle § 48 odst. 4 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, není-li právo na určení neplatnosti dražby uplatněno do 3 měsíců ode dne konání dražby, zaniká. Právo se tak prekludovalo a soud se v tomto řízení již nemůže zabývat tím, zda dražba proběhla v souladu s platnými právními předpisy.

Žalobce se tak stal vlastníkem nemovitostí dne 6. října 2005 a v řízení se domáhá zaplacení bezdůvodného obohacení, kterého se žalovanému jako správci konkursní podstaty dostalo tím, že do konkursní podstaty dne 5. prosince 2005 zařadil nemovitosti, tyto pronajímal a pobíral od 5. prosince

2005 do 31. prosince 2008 nájemné.

Soud prvního stupně se dále zabýval vznesenou námitkou promlčení. Cituje § 451 odst. 1 a § 107 odst. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), uvedl, že námitka je důvodná, pokud jde o nájemné uhrazené do 31. března 2006, neboť žaloba byla podána dne 8. dubna 2009. Počátek běhu subjektivní promlčecí doby nebyl prokázán a z žaloby plyne, že výzva k vydání bezdůvodného obohacení byla učiněna dne 12. ledna 2009. Soud tak „vycházel z objektivní tříleté promlčecí doby, neboť v řízení nebylo zjištěno, kdy žalobci začala plynout subjektivní dvouletá promlčecí lhůta ve smyslu § 107 odst. 1 obč. zák.“. V částce 1 996 368,80 Kč je tak nárok na vydání bezdůvodného obohacení promlčen.

Vycházeje ze zrušujícího rozhodnutí Nejvyššího soudu soud prvního stupně dále uvedl, že po dobu trvání sporu o vyloučení věci z konkursní podstaty byl sice správce konkursní podstaty oprávněn nemovitosti užívat, je však povinen vydat bezdůvodné obohacení, kterého se mu dostalo užíváním věci, která do konkursní podstaty nenáležela. V tomto směru není rozhodné, že byla excindační žaloba zamítnuta, neboť jediným důvodem zamítnutí byl převod nemovitostí na společnost H. Zamítnutím žaloby tak žalobce neztratil aktivní legitimaci a mohl se domáhat vydání bezdůvodného obohacení za dobu od 1. dubna 2006 do 31. prosince 2008.

K odvolání žalobce a žalovaného Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně v bodě I. výroku změnil jen tak, že lhůta k plnění činí patnáct dnů, jinak rozhodnutí v bodě I. výroku potvrdil (první výrok), bod II. výroku změnil tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 1 996 368,80 Kč s příslušenstvím (druhý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy všech stupňů (třetí výrok).

Odvolací soud se nejdříve zabýval odvoláním žalovaného. Odkazuje na zrušující rozsudek Nejvyššího soudu, uvedl, že nenastala nevyvratitelná domněnka správnosti soupisu sporných nemovitostí do konkursní podstaty úpadce podle § 19 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), žalobce tak neztratil věcnou legitimaci a nelze mu upřít právo, aby soud v řízení o vydání bezdůvodného obohacení zkoumal předpoklady, za nichž nárok vznikl.

Odvolací soud korigoval závěr soudu prvního stupně, podle něhož lze platnost dražby zpochybnit pouze ve lhůtě 3 měsíců od konání dražby podle § 48 odst. 4 zákona o veřejných dražbách. V dané věci totiž šlo o dražbu v exekučním řízení, jejíž právní úprava se řídí podle § 69 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu) a o změně dalších zákonů, § 335 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Tato nesprávnost však nemá vliv na jinak správné posouzení soudu prvního stupně. Usnesení, kterým byl udělen příklep, nabylo právní moci 6. října 2005, a odvolací soud není oprávněn správnost udělení příklepu jakkoliv přezkoumávat nebo zpochybňovat, stejně jako nelze přezkoumávat, zda bylo toto usnesení řádně doručeno povinnému (úpadci). Usnesení o příklepu je opatřeno doložkou právní moci a v rámci exekučního řízení šlo pouze o průběžné rozhodnutí, na něž navázalo rozvrhové usnesení a rozhodnutí, kterým soudní exekutor oznámil zánik zástavních práv na nemovitostech. V tomto řízení, probíhajícím více než deset let po skončení exekučního řízení, již nelze přezkoumávat výsledky exekučního řízení.

K tomu dodal, že usnesení o příklepu bylo řádně doručeno, když je převzala za povinného (pozdějšího úpadce) dne 20. září 2005 V., která byla podle identifikačních údajů na doručence k přebírání písemností pověřena, doručenka je opatřena jejím podpisem a číslem občanského průkazu. Bezpředmětné jsou námitky žalovaného, že exekuce prodejem nemovitostí byla přerušena vydáním exekučního příkazu o prodeji podniku, že vydáním „zrušení exekučního příkazu prodejem podniku“ byl porušen zákon a že usnesení o příklepu mělo být doručeno správci podniku B. Tyto námitky měl povinný uplatnit v řádně a včas podaném opravném prostředku proti usnesení o příklepu, což

neučinil. V této souvislosti odvolací soud zdůraznil princip právní jistoty.

Žalovaný zahrnul nemovitosti do soupisu konkursní podstaty neoprávněně, neboť vlastníkem nemovitostí byl žalobce, který nemovitosti nabyl na základě usnesení o příklepu. Konkurs na majetek úpadce (povinného) byl prohlášen dne 29. listopadu 2005, tedy po vydání usnesení o příklepu a poté, co nabylo rozhodnutí právní moci. Přitom do konkursní podstaty lze zahrnout pouze majetek, k němuž má úpadce vlastnické právo, nikoliv majetek, jehož vlastníkem je jiný subjekt. Žalovanému tak nepřísluší „užitky a plody včetně nájemného, za něž se žalobce vydání bezdůvodného obohacení domáhá“. Správce sice je oprávněn pobírat i v průběhu sporu o vyloučení věci ze soupisu majetku konkursní podstaty nájemné, bez zřetele k tomu, zda je úpadce vlastníkem, avšak toliko skutečnost, že trvaly účinky soupisu nemovitostí do konkursní podstaty úpadce, pro tento závěr nepostačuje. Důvodem k zamítnutí žaloby o vyloučení nemovitostí ze soupisu konkursní podstaty pak nebyla skutečnost, že se žalobce vlastníkem těchto nemovitostí nestal, ale to, že nemovitosti prodal kupní smlouvou ze dne 12. února 2009 společnosti H, čímž pozbyl svou aktivní legitimaci. V období, za něž žalobce požaduje vydání bezdůvodného obohacení, byl žalobce vlastníkem nemovitostí, přičemž výše nájemného, které žalovaný „vyinkasoval“, byla mezi účastníky tohoto řízení nesporná.

Ohledně dobré víry dospěl odvolací soud „ke stejným závěrům“ jako Nejvyšší soud v usnesení ze dne 31. května 2016, sp. zn. 29 Cdo 5432/2014, tedy že správce konkursní podstaty nemohl být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že sporné nemovitosti patří úpadci a jako takové byly do soupisu majetku konkursní podstaty zahrnuty oprávněně, když v dané době probíhalo soudní řízení o vyloučení nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty.

K odvolání žalobce odvolací soud uvedl, že nájemní smlouvy ohledně sporných nemovitostí uzavřel žalobce s nájemci v rámci své podnikatelské činnosti, proto je třeba promlčení posoudit nikoliv podle občanského zákoníku, ale podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák“). Přestože obchodní zákoník nemá vlastní úpravu bezdůvodného obohacení, řídí se promlčení obchodním zákoníkem, a to obecnými ustanoveními obchodního zákoníku, tj. § 391 a § 397 obch. zák., které jsou ve vztahu k § 107 obč. zák. lex specialis. V tomto směru odkázal odvolací soud na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2003, sp. zn. 35 Odo 619/2002, uveřejněný pod číslem 26/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a na nález Ústavního soudu ze dne 8. července 1999, sp. zn. III. ÚS 140/99. Byla-li žaloba podána 8. dubna 2009, pak, při čtyřleté promlčecí době, je zřejmé, že nárok na vydání bezdůvodného obohacení za období od 5. prosince 2005 do 31. prosince 2008 není promlčen ani zčásti, neboť podáním žaloby došlo ke stavení promlčecí doby a je tak zřejmé, že nárok byl uplatněn včas.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje (dle § 237 o. s. ř.) argumentem, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a dále na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, uplatňuje dovolací důvod spočívající v nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Dovolatel nejprve zpochybňuje věcnou příslušnost soudů k projednání a rozhodnutí sporu. Konkursní soud nařídil dovolateli, aby finanční prostředky uložil na zvláštní termínovaný účet, což učinil (nacházejí se tam dosud). Tyto finanční prostředky jsou proto individualizované a rozpoznatelné od ostatního majetku konkursní podstaty. Žalobce tak měl podat vylučovací žalobu, když nejde o žádnou z pohledávek za konkursní podstatou, jejíž výčet je uveden v § 31 odst. 2 ZKV. V tomto směru odkazuje dovolatel na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 704/2012.

Podle dovolatele nebyl žalobce aktivně legitimován k podání žaloby. Vzhledem k pravomocnému zamítnutí vylučovací žaloby totiž již nemůže doložit, že předmětné nemovitosti byly do konkursní

podstaty sepsány neoprávněně, neboť příslušnost majetku k podstatě může posoudit pouze konkursní soud; jiné soudy ji posuzovat nemohou, a to ani jako otázku předběžnou. K tomu dovolatel odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. dubna 2015, sp. zn. 21 Cdo 1506/2014, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014, uveřejněný pod číslem 48/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 48/2015“). I kdyby příslušnost majetku ke konkursní podstatě bylo možné přezkoumávat, s čímž dovolatel nesouhlasí, nestal se žalobce vlastníkem sporných nemovitostí, když usnesení o příklepu nikdy nenabylo právní moci a exekuce prodejem nemovitých věcí byla přerušena.

K posledně uvedené námitce dovolatel dále tvrdí, že exekučním příkazem k prodeji podniku byl ustanoven správce podniku, který byl jako jediný oprávněn k převzetí předmětného usnesení o příklepu. Tím mimo jiné došlo k přerušení exekuce prodejem sporných nemovitých věcí podle § 16 odst. 1 zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, a k odkladu provedení již nařízených exekucí prodejem movitých i nemovitých věcí (§ 71 exekučního řádu, § 338zn odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že usnesení o příklepu nebylo nikdy doručeno správci podniku úpadce (bylo doručeno V., jejíž oprávnění k převzetí tohoto usnesení o příklepu nebylo ničím prokázáno), nenabylo právní moci a žalobce se nestal vlastníkem sporných nemovitostí, neboť nebyla splněna jedna z podmínek pro vznik vlastnického práva podle § 336l odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném do 30. června 2009. Na uvedeném nic nemění, že se soudní exekutor pokusil usnesením ze dne 11. července 2005, č. j. 067 EX 957/04-321, daný exekuční příkaz prodejem podniku zrušit, neboť takové zrušení zákon nepřipouští. V tomto směru dovolatel odkazuje na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, Cpjn 200/2005, uveřejněné pod číslem 31/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Dovolatel dále odvolacímu soudu vytýká, že nepřezkoumal nezákonnost dražby a místo toho pouze nesprávně uvedl, že nemůže přezkoumávat nebo zpochybňovat správnost udělení příklepu a správnost doručování usnesení o příklepu. Dovolatel míní, že posouzení nezákonnosti exekuční dražby (přezkoumání nabytí vlastnického práva) zákon nijak neomezuje ani nezakazuje. Na tom nic nemění ani doložka právní moci soudního exekutora na usnesení o příklepu. V případě nesprávného doručování usnesení o příklepu se hledí na vyznačenou doložku právní moci jako na doložku vyznačenou nesprávně, když k události, na kterou je nabytí právní moci vázáno, nikdy nedošlo. Dovolatel odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. června 2014, sp. zn. 21 Cdo 1094/2014, či usnesení Ústavního soudu ze dne 19. srpna 2008, sp. zn. IV. ÚS 1429/08. Pro vznik vlastnického práva požaduje § 336l odst. 2 o. s. ř. doplacení nejvyššího podání a nabytí právní moci usnesení o příklepu. Jestliže usnesení o příklepu právní moci nenabylo, vydražitel se vlastníkem nestal, vlastníkem zůstal povinný (úpadce) a nemovitosti tak náleží do konkursní podstaty.

V neposlední řadě dovolatel namítá porušení zásady dvojinstančnosti řízení. Má za to, že nezabýval-li se soud prvního stupně námitkami týkajícími se zákonností dražby, nemohl odvolací soud tento nedostatek rozhodujících skutkových zjištění v rámci napadeného rozhodnutí nahradit, a to ani vlastním doplněním dokazování, ani tím, že by převzal skutková zjištění z rozhodnutí soudu prvního stupně, která učinil soud prvního stupně i přesto, že vzhledem ke svému právnímu názoru, který ve věci zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil. Nezrušil-li za této situace odvolací soud nepřezkoumatelné rozhodnutí soudu prvního stupně, porušil tím právo žalovaného vyjádřit se k právním závěrům soudu prvního stupně. K tomu dovolatel odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2009, sp. zn. 32 Cdo 712/2009.

Odvolací soud dále podle dovolatele nedostál povinnosti zabývat se právním posouzením dobré víry dovolatele pobírat nájemné. Odkaz na jiné řízení, v němž soud dospěl k závěru, že se zřetelem ke všem okolnostem nemohl být žalovaný v dobré víře, že sporné nemovitosti jsou ve vlastnictví úpadce, je v rozporu se zásadami civilního řízení, neboť odkaz na jiné soudní řízení nenahrazuje a nemůže nahradit skutková zjištění a jejich právní hodnocení v konkrétní posuzované věci. Řízení, na které

napadené rozhodnutí odkazuje, se navíc týká jiného rozhodného období. Přitom posouzení, zda a v jakém rozsahu mají být žalobci vydány plody a užitky nabyté z bezdůvodně užívaného majetku, je závislé na tom, zda byly nabyty v dobré víře. V tomto směru odkazuje dovolatel na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 1786/2009 (uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10-11, ročník 2011, pod číslem 165), R 97/2012 a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2014, sp. zn. 29 Cdo 3652/2012 (uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2015, pod číslem 18). Dobrá víra se podle § 458 odst. 2 obč. zák. presumuje a její nedostatek prokazuje v řízení ten, kdo se vydání bezdůvodného obohacení domáhá. Po dobu, po níž je obohacený v dobré víře, mu patří užitky, které předmět bezdůvodného obohacení přináší, a stává se originárním způsobem jejich vlastníkem. Navíc v § 7 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), jenž se podle § 3030 o. z. použije i v tomto případě, je zakotvena vyvratitelná domněnka dobré víry. Dovolatel byl v dobré víře, že zahrnul sporné nemovitosti do soupisu konkursní podstaty oprávněně a bylo jeho povinností brát ze sepsaného majetku užitky v podobě nájemného. Nezabýval-li se odvolací soud otázkou dobré víry žalovaného, je jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné.

Dovolatel zpochybňuje také právní posouzení promlčení nároku žalobce. Za nesprávnou považuje aplikaci obchodního zákoníku, když judikatura, na niž odvolací soud odkázal, na tuto věc vůbec nedopadá. Dovolatel zdůrazňuje, že nejde o nároky z nájemného, respektive o právní vztah mezi ním a jednotlivými nájemci, ale o vydání nároku z titulu bezdůvodného obohacení z konkursní podstaty úpadce, tj. o právní vztah mezi žalobcem a žalovaným jako správcem konkursní podstaty úpadce. Jde tak o ryze občanskoprávní vztah, neboť na správce konkursní podstaty nelze při jeho činnosti (zpeněžování majetku konkursní podstaty) nahlížet jako na podnikatele. Nelze ani usuzovat, že závazkové vztahy, do nichž v této souvislosti vstupuje, se týkají jeho podnikatelské činnosti. K tomu odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 298/2005, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 29 Cdo 4749/2010 [uveřejněný ve zvláštním čísle časopisu Soudní judikatura I., ročník 2012 (Judikatura konkursní a insolvenční) pod číslem 12].

Žalobce se ve vyjádření k dovolání s napadeným rozhodnutím ztotožnil a navrhl dovolání odmítnout, případně zamítnout.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2013) se podává z bodu 2., části první, článku II. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a bodu 2., části první, článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázek dovolatelem otevřených, které dosud nebyly dovolacím soudem beze zbytku zodpovězeny, konkrétně otázky možnosti přezkumu správnosti postupu soudního exekutora v jiném než exekučním řízení, jakož i otázky promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení, které mělo vzniknout pobíráním nájemného za užívání majetku neoprávněně sepsaného do soupisu konkursní podstaty úpadce.

Nejvyšší soud nejprve posuzoval existenci vad, jimiž podle dovolatele trpí napadené rozhodnutí odvolacího soudu.

Podle dovolatele rozhodoval ve věci věcně nepříslušný okresní soud (Obvodní soud pro Prahu 10), ačkoliv tato věc patří do věcné příslušnosti krajských soudů. Míní, že sporná pohledávka z bezdůvodného obohacení není pohledávkou za majetkovou podstatou, jejího vymožení se proto měl žalobce domáhat žalobou o vyloučení peněžitého plnění ze soupisu konkursní podstaty.

Dovolatel pomíjí, že o věcné příslušnosti obvodního (okresního) soudu jako soudu prvního stupně

rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením č. j. Ncp 1094/2009-24. Přitom platí, že rozhodne-li vrchní soud postupem podle § 104a odst. 2 in fine o. s. ř. o věcné příslušnosti, jsou účastníci řízení a soudy tímto rozhodnutím vázáni a otázka věcné příslušnosti nemůže být znovu úspěšně nastolena [srov. § 104a odst. 7 o. s. ř. a dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2000, sp. zn. 33 Cdo 2657/99, uveřejněný pod číslem 22/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2014, sp. zn. 29 Cdo 2296/2013, uveřejněné pod číslem 69/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 69/2014“), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2014, sp. zn. 29 Cdo 1088/2012]. Usnesení o věcné příslušnosti vydané postupem podle § 104a o. s. ř. je závazné i tehdy, je-li věcně nesprávné. Věcně příslušným je soud, jehož příslušnost byla určena pravomocným rozhodnutím příslušného soudu (§ 11 odst. 1 in fine o. s. ř.).

Ve věci tak rozhodoval věcně příslušný soud a napadené rozhodnutí vytýkanou procesní vadou netrpí.

Nadto Nejvyšší soud zdůrazňuje, že není pochyb o tom, že vymáhaná pohledávka je vskutku pohledávkou za konkursní podstatou podle § 31 odst. 2 písm. b/ ZKV (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2009, sp. zn. 29 Cdo 1662/2007, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2010, pod číslem 71, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2009, sp. zn. 29 Cdo 5394/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2011, pod číslem 106) a žalobci tak nic nebránilo domáhat se jejího zaplacení žalobou na plnění. Ostatně, ani dovolatelem zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 704/2012 nevylučuje, aby peněžité plnění, jehož se žalobce může (v tam uvedených případech) domáhat excindační žalobou, vymáhal věřitel pořadem práva.

Dovolatel dále namítá porušení zásady dvojinstančnosti. Má za to, že odvolací soud se nemohl zabývat zákonností dražby, pokud tak neučinil již soud prvního stupně.

K otázce dvojinstančnosti řízení se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení ze dne 23. února 2011, sp. zn. 21 Cdo 3046/2009, tak, že dvojinstančnost občanského soudního řízení se projevuje v uplatnění odvolání jakožto řádného opravného prostředku. Občanské soudní řízení nemusí být nutně dvoustupňové; požadavkům spravedlivého procesu vyhovuje též řízení provedené před soudem pouze v jediném stupni (srov. též právní názor uvedený například v usnesení Ústavního soudu ze dne 18. června 2001 sp. zn. IV. ÚS 101/01). Dvojinstančnost tedy není obecnou zásadou občanského soudního řízení, ale jen projevem úsilí možná pochybení v rozhodnutí soudů prvního stupně minimalizovat, které je současně opodstatněné za cenu prodloužení řízení (o dobu odvolacího řízení) a s tím spojeného narušení právní jistoty nastolené rozhodnutím soudu prvního stupně a za cenu prodražení řízení (o náklady odvolacího řízení). Z uplatnění dvojinstančnosti v občanském soudním řízení nelze v žádném případě dovozovat, že by znamenala určení jakéhosi „pořadí“ při posuzování tvrzení a názorů účastníků soudy, tedy že by se k nim mohl vyslovit odvolací soud jen a teprve tehdy, zaujal-li k nim stanovisko již soud prvního stupně (viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 4304/2010, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 29 Cdo 2014/2011).

Ústavní soud již v usnesení ze dne 2. června 2005, sp. zn. IV. ÚS 299/2005, a obdobně i v usnesení Ústavního soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. II. ÚS 2826/07, uzavřel, že „zásadu dvouinstančnosti“ v civilním řízení nelze v žádném případě považovat za princip či základní právo požívající ústavněprávní ochrany. Takové základní právo není garantováno ani Listinou základních práv a svobod (vyhlášenou pod číslem 2/1993 Sb.), ani mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách.

V usnesení ze dne 31. března 2015, sp. zn. 21 Cdo 1467/2014, uveřejněném pod číslem 91/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud též uzavřel, že rozsáhlost doplnění

dokazování ve smyslu § 213 odst. 4 o. s. ř. nevyjadřuje počet (množství) důkazů, které by měly být za odvolacího řízení provedeny, nýbrž rozsah skutečností významných pro posouzení věci, ohledně kterých je třeba za odvolacího řízení doplnit dokazování. Zcela nedostatečným dokazováním se má v tomto ustanovení na mysli stav, kdy soud prvního stupně sice provedl některé důkazy, avšak šlo o důkazy zjevně nezpůsobilé objasnit skutečnosti, které jsou pro rozhodnutí nebo řízení významné. Má-li odvolací soud za to, že mají být provedeny jiné než účastníky řízení navržené důkazy, které jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a které vyplývají z obsahu spisu, nemůže rozhodnutí soudu prvního stupně z tohoto důvodu zrušit; v takovém případě je na odvolacím soudu, aby uvedené důkazy provedl sám.

Ani touto vadou tak rozsudek odvolacího soudu netrpí.

Napadenému rozhodnutí dovolatel rovněž vytýká nepřezkoumatelnost.

Nejvyšší soud shledal, že napadené rozhodnutí vyhovuje požadavkům kladeným na odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, jež vyplývají z přiměřené aplikace § 157 odst. 2 o. s. ř. (viz § 211 o. s. ř.), když z odůvodnění obou rozhodnutí lze seznat, jakými úvahami se soudy při posuzování důvodnosti námitek žalovaného řídily a z jakých důvodů rozhodly o uložení povinnosti žalovaného zaplatit žalobci jím požadovanou částku.

V rozsudku ze dne 25. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 100/2013“), Nejvyšší soud vysvětlil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele.

Dovoláním napadené rozhodnutí (potažmo rozhodnutí soudu prvního stupně) pak zjevně není nepřezkoumatelné ani v intencích výše citovaných závěrů formulovaných v R 100/2013.

Jelikož z obsahu spisu nevyplývají žádné další vady, k jejichž existenci dovolací soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), zabýval se Nejvyšší soud – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – tím, zda je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolatel nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu, podle něhož lze v tomto sporu přezkoumávat příslušnost majetku ke konkursní podstatě (oprávněnost soupisu tohoto majetku do konkursní podstaty úpadce), namítaje, že oprávněnost soupisu může řešit pouze konkursní soud a jiné soudy tuto otázku řešit nemohou, a to ani jako otázku předběžnou.

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2002, sp. zn. 29 Cdo 342/2000, uveřejněného pod číslem 67/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (a dále např. podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2002, sp. zn. 29 Cdo 2086/2000, uveřejněného pod číslem 27/2003 Sbírky

soudních rozhodnutí a stanovisek) osoba, která se domáhá vyloučení věci ze soupisu majetku konkursní podstaty (§ 19 odst. 2 ZKV), musí prokázat nejen to, že věc neměla být do soupisu zařazena, nýbrž i to, že právo, které vylučovalo zařazení věci do soupisu majetku konkursní podstaty, svědčí jí.

V rozsudku sp. zn. 29 Cdo 2532/2012 (jde o předchozí rozsudek v této věci) Nejvyšší soud uvedl, že s ohledem na průběh excindačního sporu a důvody, které vedly soud k vydání konečného rozhodnutí o zamítnutí žaloby žalobce na vyloučení sporných nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty, zamítnutím žaloby nenastala nevyvratitelná domněnka správnosti soupisu sporných nemovitostí do konkursní podstaty úpadce ve smyslu § 19 odst. 2 ZKV. Žalobce, kterému v době po nabytí právní moci rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2008 nic nebránilo v převodu nemovitostí na třetí osobu, zamítnutím excindační žaloby nemohl ztratit aktivní věcnou legitimaci v tomto sporu (měl-li ji). Proto mu nelze upřít právo, aby soud v řízení o vydání bezdůvodného obohacení zkoumal předpoklady pro vznik tohoto nároku, za něž lze považovat především posouzení, zda sporné nemovitosti byly do konkursní podstaty zahrnuty oprávněně (s ohledem na důvody zamítnutí excindační žaloby soudu nezbude, aby tuto otázku posoudil jako otázku předběžnou).

V tomto případě žalobce uplatnil své právo na vyloučení věci ze soupisu konkursní podstaty žalobou, v níž tvrdil právo, které vylučovalo pojetí těchto věcí do soupisu, jakož i to, že toto právo svědčí jemu. Majetek, jehož vyloučení ze soupisu konkursní podstaty se domáhal, byl následně vyloučen (se závěrem, že právo vylučující soupis žalobci svědčí). Po pravomocném vyloučení majetku ze soupisu konkursní podstaty úpadce žalobci nic nebránilo s uvedeným majetkem nakládat (i jej zcizit). Pokud v důsledku zásahu Nejvyššího soudu (rozsudkem sp. zn. 29 Cdo 2532/2012) došlo ke zrušení předchozích rozhodnutí (kterými byl majetek z podstaty vyloučen) a k následnému zamítnutí žaloby o vyloučení věcí ze soupisu majetkové podstaty z důvodu, že právo vylučující soupis (již) žalobci nesvědčí, nelze žalobci klást k tíži, že s dotčeným majetkem, v souladu s právem, nakládal, a znemožnit mu (jen z důvodu, že právo vylučující soupis mu již v důsledku převodu majetku na třetí osobu nesvědčí), domáhat se vydání bezdůvodného obohacení za užívání majetku konkursní podstatou, k němuž došlo neoprávněným soupisem, za dobu, kdy mu právo vylučující soupis ještě svědčilo (za situace, že žalobce prokáže neoprávněnost soupisu, i skutečnost, že toto právo v dané době svědčilo jemu). Opačný závěr by vedl k tomu, že žalobce by byl v důsledku jednání, které bylo v souladu se zákonem, nedůvodně krácen na svých právech.

Ačkoliv tak zásadně platí závěry uvedené v rozsudcích R 48/2015 a sp. zn. 21 Cdo 1506/2014 (uplatnitelné i pro poměry upravené zákonem o konkursu a vyrovnání), nelze tyto závěry vztáhnout na tuto věc, jak ostatně Nejvyšší soud vysvětlil již v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 2532/2012.

Dovolatel dále namítá, že vlastnické právo (právo vylučující soupis věcí do konkursní podstaty) žalobci nesvědčilo, neboť exekuční řízení o prodeji nemovitosti bylo ze zákona přerušeno nařízením prodeje podniku, a dále že usnesení, kterým byl udělen příklep žalobci, nikdy nenabylo právní moci, pročež se žalobce nestal vlastníkem nemovitostí.

Podle § 52 odst. 1 exekučního řádu nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Podle § 69 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. prosince 2012 (ve znění účinném ke dni udělení příklepu), nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na provádění exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí.

Podle § 71 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. prosince 2012, nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na provádění exekuce prodejem podniku přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu

upravující výkon rozhodnutí prodejem podniku.

Podle § 57 exekučního řádu uvedení v předešlý stav je v exekučním řízení vyloučeno.

Podle § 1 zákona č. 119/2001 Sb., ve znění účinném do 31. října 2009 (znění účinné po dobu exekučního řízení prodejem nemovitostí) tento zákon upravuje postup soudů, soudních exekutorů, správců daně a orgánů veřejné správy při provádění exekucí v případě, jsou-li exekucemi nařízenými soudem, správcem daně nebo orgánem veřejné správy souběžně postiženy tytéž věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty.

Podle § 336k o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2012 (znění účinné ke dni udělení příklepu), usnesení o příklepu soud doručí oprávněnému, tomu, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinnému, vydražiteli a dražitelům, kteří proti udělení příklepu vznesli námitky (odstavec 1). Proti usnesení o udělení příklepu mohou podat odvolání jen osoby uvedené v odstavci 1. Do 15 dnů ode dne dražebního jednání mohou podat odvolání též osoby uvedené v § 336c odst. 1 písm. a/, kterým nebyla doručena dražební vyhláška, jestliže se z tohoto důvodu nezúčastnily dražebního jednání (odstavec 2). Odvolací soud usnesení o příklepu změní tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona. Ustanovení § 219a se nepoužije (odstavec 3).

Podle § 336l odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2012, vydražitel se stává vlastníkem vydražené nemovitosti s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o příklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o příklepu.

Podle § 337 odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2012, po právní moci usnesení o příklepu a po zaplacení nejvyššího podání vydražitelem nařídí soud jednání o rozvrhu rozdělované podstaty.

Podle § 337g o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2012, v rozvrhovém usnesení soud přizná pohledávky jejich věřitelům; úhrada pohledávek, které vydražitel převzal (§ 336g, § 337b odst. 4), se přizná vydražiteli (odstavec 1). Přiznané částky soud vyplatí po právní moci rozvrhového usnesení (odstavec 3).

Podle § 338k odst. 6 o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2012, ve sporech a v jiných řízeních, v nichž je povinný účastníkem a které se týkají podniku, je správce oprávněn povinného zastupovat i bez jeho souhlasu; má přitom obdobné postavení jako zástupce účastníka na základě procesní plné moci (§ 28a odst. 1). Po dobu, po kterou správce podniku zastupuje povinného, nesmí jiné osoby povinného zastupovat nebo za něj jednat.

Podle § 338zn o. s. ř., ve znění účinném do 31. prosince 2012, nařízením výkonu rozhodnutí prodejem podniku se odkládá provedení již nařízených výkonů rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí patřících k podniku a výkonů rozhodnutí přikázáním k podniku patřících jiných pohledávek než z účtu u peněžního ústavu. Oprávnění z těchto výkonů rozhodnutí se považují za věřitele uvedené v § 338s, aniž by bylo potřebné pohledávku přihlásit; to platí i tehdy, jestliže vymáhaná pohledávka nepatří k podniku (odstavec 1). Výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí patřících k podniku nebo přikázáním k podniku patřících jiných pohledávek než z účtu u peněžního ústavu, který byl nařízen až po nařízení výkonu rozhodnutí prodejem podniku, se neprovede. Právo těchto oprávněných přihlásit vymáhanou pohledávku podle § 338s není dotčeno (odstavec 2).

Zákon č. 119/2001 Sb., ve znění účinném do 31. října 2009, upravoval postup soudů soudních

exekutorů a dalších orgánů v případech souběhu „exekuce“ nařizované (vždy podle občanského soudního řádu) soudem a prováděné (podle téhož předpisu) soudem nebo (podle exekučního řádu) soudním exekutorem na jedné straně, s „exekucí“ daňovou (podle zákona č. 337/1992 Sb.), případně správní (podle zákona č. 200/1990 Sb.) na straně druhé. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. července 2004, sp. zn. 20 Cdo 331/2004, uveřejněné pod číslem 2/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Řízení o výkon rozhodnutí (řízení exekuční) netvoří jednolitý celek a v určitých jeho fázích zákon přiznává procesní práva a povinnosti nejen oprávněnému (dalšímu oprávněnému) a povinnému, popřípadě manželu povinného, ale i dalším osobám, například plátci mzdy, peněžnímu ústavu nebo jinému dlužníku povinného, dražitelům, spoluvlastníkům prodávané movité věci, nemovitosti nebo podniku, věřitelům povinného, oprávněným z vespolného zástavního práva a dalším. Tyto osoby se proto rovněž stávají účastníky řízení o výkon rozhodnutí, nikoliv však v plném rozsahu, ale pouze těch jeho úseků, v nichž jim právní úprava přiznává procesní práva, popřípadě jim ukládá procesní povinnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. září 2011, sp. zn. 21 Cdo 1877/2011).

Zákonná úprava rozděluje průběh výkonu rozhodnutí (exekuce) prodejem nemovitosti do několika relativně samostatných fází (1/ nařízení výkonu rozhodnutí, 2/ určení ceny nemovitosti a jejího příslušenství, ceny závad a práv s nemovitostí spojených, určení závad, které prodejem v dražbě nezaniknou, a určení výsledné ceny, 3/ vydání dražební vyhlášky, 4/ prodej nemovitosti v dražbě, 5/ rozvrh rozdělované podstaty), v nichž se řeší vymezený okruh otázek, přičemž pravomocné rozhodnutí, jímž je ukončen určitý úsek, je předpokladem pro další pokračování v řízení a současně vylučuje možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo rozhodnuto (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 2006/2006, ze dne 10. ledna 2008, sp. zn. 20 Cdo 2769/2006, a ze dne 29. ledna 2009, sp. zn. 20 Cdo 901/2008).

V posuzované věci byl dne 4. května 2005 vydán exekuční příkaz k provedení exekuce prodejem podniku, jehož součástí byly i nemovitosti. Soudní exekutor poté uvedený příkaz k povedení exekuce novým exekučním příkazem zrušil (dne 11. července 2005). Následně vydal dne 20. září 2005 soudní exekutor nový exekuční příkaz, kterým nařídil prodej nemovitostí. Případné porušení zákona (§ 338zn odst. 2 o. s. ř.) mohly, pokud jde o usnesení o příklepu, namítat osoby uvedené v § 336k odst. 2 o. s. ř. v rámci opravného prostředku proti tomuto usnesení. Z výše citované judikatury plyne, že pravomocné rozhodnutí, kterým je ukončen určitý úsek exekučního řízení, vylučuje možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo rozhodnuto. Po právní moci je toto usnesení závazné a v další fázi exekuce – při vydání rozvrhového usnesení – z něj soudní exekutor vychází. Nepodala-li tedy žádná oprávněná osoba opravný prostředek proti usnesení o příklepu, a dokonce nyní tvrzené porušení zákona (spočívající v zákazu exekuci provádět) nenamítla ani v dalším průběhu exekučního řízení (do skončení exekučního řízení), pak § 57 exekučního řádu brání tomu, aby toto porušení bylo následně přezkoumáváno v jiném řízení. K újmě práv současného úpadce (povinného v exekučním řízení) či jiných účastníků exekučního řízení přitom nedošlo, když v řízení nevyplynulo, že by jim nebyla doručována jednotlivá rozhodnutí a nemohly proti rozhodnutím v exekučním řízení případně podat opravný prostředek.

Jde-li o samotné doručování usnesení o příklepu, šlo o doručování v rámci exekučního řízení, v němž se § 338k odst. 6 o. s. ř. neuplatní. Účastníkem exekučního řízení je i nadále povinný, správce podniku v exekučním řízení není jeho zástupcem, povinný v řízení jedná samostatně, proto mělo být doručováno přímo povinnému.

A konečně, zpochybňuje-li dovolatel právní moc usnesení o příklepu argumentem, že bylo doručeno „jakési V., jejíž oprávnění k převzetí tohoto usnesení o příklepu nebylo ničím prokázáno“, pak uvádí nekonkrétní skutkovou námitku, jež předmětem dovolacího přezkumu být nemůže. Dovolatel totiž netvrdí, že V. nebyla oprávněna písemnost za pozdějšího úpadce převzít, ale toliko okolnost, že její

oprávnění převzít písemnost nebylo prokázáno, přitom odvolací soud vyšel ve skutkové rovině z toho, že takové oprávnění bylo prokázáno.

Dospěl-li tudíž odvolací soud k závěru, že není oprávněn přezkoumávat správnost udělení příklepu a že usnesení o příklepu bylo úpadci (povinnému) řádně doručeno, je jeho právní posouzení věci správné.

Dovolatel dále zpochybňuje závěr odvolacího soudu, že při pobírání nájemného nebyl v dobré víře.

Judikatura Nejvyššího soudu, vycházející především z rozsudku ze dne 29. května 2015, sp. zn. 29 Cdo 1143/2013, je ustálena v závěru, podle něhož se při posuzování dobré víry správce konkursní podstaty u soupisu majetku do konkursní podstaty uplatní judikatorní závěry formulované obecně k problematice dobré víry držitele. Přitom platí, že správce konkursní podstaty nemůže být se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že sporný majetek patří úpadci, a jako takový byl oprávněně zapsán do soupisu majetku konkursní podstaty, jestliže v době, za kterou má vydat užitky z tohoto majetku, probíhala soudní řízení, v nichž se třetí osoba domáhala určení vlastnického práva ke spornému majetku a požadovala jeho vyloučení ze soupisu majetku konkursní podstaty (rovněž s odůvodněním, že úpadce není vlastníkem dotčeného majetku). Probíhající řízení tak (bez ohledu na to, v jaké fázi se v rozhodném období nacházela) objektivně vyvolala pochybnost o tom, že úpadce je vlastníkem sporného majetku, přičemž tato pochybnost nemohla být odstraněna až do konečného rozhodnutí v obou řízeních, především pak v řízení o vyloučení majetku ze soupisu konkursní podstaty úpadce.

K těmto závěrům se Nejvyšší soud přihlásil v odvolacím soudem přiléhavě zmíněném usnesení sp. zn. 29 Cdo 5432/2014, vydaném v řízení, jehož předmětem byl požadavek společnosti H vůči žalovanému z titulu bezdůvodného obohacení, jež měl žalovaný (konkursní podstata úpadce VELTEX spol. s r. o.) získat užíváním nemovitostí za dobu od 1. března 2011 do 11. července 2012.

I v nyní posuzované věci je zřejmé, že žalovaný nemohl být v dobré víře, že nemovitosti patří úpadci, neboť žalobce od počátku brojil proti jejich sepsání do soupisu majetku konkursní podstaty [podle výzvy k podání vylučovací žaloby (č. l. 277) dovolatel sepsal nemovitosti do soupisu konkursní podstaty dne 5. prosince 2005 a již 12. prosince 2005 doplnil soupis o poznámku, že k nemovitostem uplatňuje právo žalobce]. Právní posouzení této otázky odvolacím soudem je proto správné.

Měnící výrok ve věci samé ohledně částky 1 996 368,80 Kč odůvodnil odvolací soud tím, že ani v této části není nárok žalobce promlčený, neboť nejde o občanskoprávní vztah, ale o vztah obchodněprávní; s tímto názorem dovolatel nesouhlasí.

Podle § 261 odst. 1 obch. zák. tato část zákona upravuje závazkové vztahy mezi podnikateli, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti (odstavec 1). Při použití této části zákona podle odstavců 1 a 2 je rozhodující povaha účastníků při vzniku závazkového vztahu (odstavec 6).

Podle § 107 obč. zák. právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil (odstavec 1). Nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo (odstavec 2).

Rozhodující pro řešení této otázky je posouzení podstaty závazkového vztahu, v němž podnikatel vystupoval (srov. nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 140/99).

Podmiňuje-li § 261 odst. 1 obch. zák. podřazení závazkového vztahu režimu obchodního zákoníku skutečností, že se týká podnikatelské činnosti jeho subjektů, neznamená to, že podstatou vztahu

musí být výhradně podnikatelská činnost vymezená předmětem podnikání jeho subjektů podle obchodního rejstříku; ze slovního spojení „týkající se“ vyplývá, že nejde jen o závazky, jimiž se bezprostředně realizuje zapsaný předmět podnikání podnikatelů, nýbrž i o závazky, které s jejich podnikáním souvisejí (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 383/2001, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročníku 2003, pod číslem 198).

Žalovaný sepsal nemovitosti do konkursní podstaty a právě soupis nemovitostí byl důvodem, pro který mohl nemovitosti užívat a brát z nich užitky. Pobírání užitků (nájemného) pak sice vzešlo z obchodněprávních vztahů s jednotlivými uživateli (nájemci), to však ničeho nemění na tom, že bezdůvodné obohacení se řídí občanským zákoníkem.

Je tomu tak především proto, že důvodem, který odpadl (a tím vzniklo bezdůvodné obohacení) nejsou jednotlivé obchodní smlouvy uzavřené mezi nájemci a vlastníkem nemovitostí, ale soupis nemovitostí do konkursní podstaty. Právní vztah z bezdůvodného obohacení tak vznikl na základě neoprávněnosti soupisu do konkursní podstaty, když takový vztah za obchodněprávní považovat nelze. Jde (jen a pouze) o důsledek postupu správce konkursní podstaty při výkonu jeho funkce.

Pokud tak odvolací soud uzavřel, že vztah z bezdůvodného obohacení mezi žalobcem a žalovaným je obchodněprávním vztahem, není toto právní posouzení správné.

Dovolání je tudíž opodstatněné jen v rozsahu týkajícím se měnícího výroku o věci samé. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí ve druhém měnícím výroku a dále ve třetím (závislém) výroku o nákladech řízení podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. potud vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení; v rozsahu, v němž směřovalo proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, dovolání zamítl jako nedůvodné (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování